

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

19. szám.

Pest, majus 11-kén 1849.

Borúra derű.

RENDELETEK.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter következő rendeletet becsátott szét a megyék törvényhatósági elnökeihez:

A múlt őszi óta hazánk majd egyik, majd másik vidékét érő folytonos hadjárások és táborozások által, úgy az őszi mint tavaszi vetésekben több helyt tetemes károk és hátramaradások történtek; más részről pedig a növekedő hadsereg élelmezési szükséglete naponkint szaporodván: nehogy a háboru szenvedései mellett még jövődi szükség és drágaság is nehezdedjék szegény hazánkra, sietek megyei elnök urat ezennel hivatalosan föl hívni, hogy egyetértőleg az illető kormánybiztos ural haladék nélkül és czélszerűen intézkedjék, miszerint

A vetetlen maradt földek, az éghajlat, földminőség és helybelli körülményekhez képest, (különös tekintettel az olly tápláló és kenyérnek úgy mint főzélének egyiránt használható kukoriczára,) a még el-nem kését tavaszi magokkal azonnal vetessék meg és ültetessék be; azon megjegyzéssel, hogy ott, hol a nép a szükséges mag nélkül szűkölködnék, az neki a kormány és illető törvényhatóság részéről előlegezés útján, vagy hadi élelmezési magtárak készleteiből nyújtassék, vagy egyébkint a legrövidebb uton szerzetessék meg.

Egyébiránt oda utasítom megyei elnök urat:

1.) Hogy a körükben levő gabona és minden más élelmezési természetű készlete, lehető pontosan, de minden késedelem nélkül, és így a körülményekhez képest legalább hozzávetőleg is számba vétessék, s a földmívelési ministeriumnak hova hamarabb jelentessék be, valljon elegendő-e ezen készlet a helybelli népességnek új aratásig való ellátására? és ha e részben vagy hiány, vagy a szükség fűdőzésén felül fölösleg mutatkoznék: miből és mennyiből áll ez?

2.) Hogy a minden igyekezet mellett mégis vetetlen maradandó, vagy semmi aratást nem ígérő földeknek mennyiségét, egy a valóság-hoz lehetőleg közelítő kimutatásban, f. é. június 15-ig terjesszék föl, és e mellett különösen érintség meg, hogy a rendszeren mívelés és illetőleg vetés alatt állani szokott földeknek milly része maradt most vetetlenül?

Debreczen majus 6. 1849.

Gr. Bathyány Kázmér,
ideigl. keresk. miniszter.

Az ország minden törvényhatóságainak.

A rögtön ítélő vegyes törvényszékek elébe állított azon egyéneknek kellő védelme tekintetéből,

kik magokat védni vagy nem képesek, vagy védőt nevezni vonakodnak, vagy pedig védelmükre gyakran szegénységük miatt ügyvédek vállalkozni nem akarnának, minden törvényhatóságok akként utasittatnak, miszerint egyik tisztí ügyésztiket rendeljék ki úgy, hogy ez fentirt esetekben a befogottak védelmére lehető alkalmazása végett az eljáró bíróság felszólítására mindenkor megjelenni köteles legyen.

Debreczen, majus 5-én 1849.

Vukovics Sebő,
igazságügyi miniszter.

Az erdélyi törvényhatóságokhoz.

Azon rendelet folytán, melly a „Közöny“ hivatalos lap 85-d. számában a volt jobbágy és földesurak közt felmerülő urbéri kérdések elintézésére nézve f. é. apríl 21-én 5194. sz. a kiadott, Erdélyt illetőleg, az ott létező urbéri viszonyok tekintetéből, ideiglenesen, és a jogtulajdonára lehető minden következtetés nélkül, addig is, míg a törvényhozás ez iránt határozottan s részletesen intézkedhetnék, fenteltem, a mint következik:

1-ör: Olly birtoktól, mellynek urbériség legkisebb kétség alatt sincs, semminemű szolgálatok vagy kifizetések, és semmi czímen nem követelhetetnek.

2-ör: Ott, hol tisztán áll, és kérdésbe sem vétetik, hogy a birtok vagy curialis, vagy azt az illetők világos szerződés mellett bizonyos feltételek mellett használják, a szerződés föltételei okvetetlen teljesítendők, az e részben vonakodók mindazáltal nem önkényleg, hanem mindig rendes bírói ítélettel kötelezendők.

3-ör: Ott, hol a birtok urbéri vagy majorsági természetű egyik vagy másik fél által kérdésbe vétetnek, senkit addig, míg a törvényhozás minden fenforgó urbéri viszonyokra nézve kimerítőleg és határozottan intézkedhetnék, azon föld, rét vagy ház birtokából, mellyben az illetőket az 1848-d évi törvény találta, kimozdítani nem lehet; mindazáltal az illető hatóságok egy küldöttség által felelet terhe alatt rögtön intézkedni fognak az iránt, hogy az illynemű birtoktól követelt és megtagadott szolgálatokra vagy tartozásokra nézve a felek közt olly ideiglenes egyesség eszköztessek, melly a törvényhozásnak további rendelkezéseig szorosan megtartandó szabályul és alkalmazásul szolgáljon.

Kelt Debreczenben, maj. 5. 1849.

Vukovics Sebő,
igazságügyi miniszter.

A rögtön ítélő vegyes bíróságokhoz.

Az országban felállított rögtön ítélő vegyes bírósági törvényszékek ezennel oda utasittatnak, hogy az eljárásukra tartozó vétségi esetek követ-

kezében befogottak névszerinti jegyzékét a dolog mibenlétének s körülményeinek kimutatása mellett most azonnal, jövődi pedig minden 8 nap alatt ide terjeszteni köteleességünknek ismerjék.

Kelt Debreczenben, majus 5-kén 1849.

Vukovics Sebő,
igazságügyi miniszter.

A rögtön ítélő vegyes bíróságok czélszerűbb eljárás és azon baj megszüntetése tekintetéből, minél fogva illy bíróság némelly vidéktől felette távol létezett, másutt pedig egynél több is közel találtatott, e bíróságok ezennel a kerületezés alapján következőkép rendeztetnek:

1. §. Rögtön ítélő vegyes bíróságok ezentul az alább következő helyeken fognak itélni.

2. §. A vésztörvény alá tartozó esetek tárgyalás végett mindig azon bíróság elébe fognak vitetni, mellynek kerületéhez a tény helyszíne az alábbi sorozat szerint tartozik.

3. §. A bíróságok helyei, a városokat mindenütt az illető megye területéhez oda érte, lesznek:

a) Szabadka, hová Csongrád, Bácsmegeye a volt csajkás kerülettel és a péterváradí vidék,
b) Arad, hová Temes Arad, Torontál, Csánád, Krassó megyék és a bászági végvidék,
c) Pest, hová Pest, Fehér, Tolna, Baranya, Zala, Somogy, Veszprém megyék, a jászság és Kiskunság,

d) Nagy-Várad, hová Bihar, Békés, Kraszna, Középszolnok megyék a hajdu kerület és a Nagykunság,

e) Sziget, hová Marmaros, Bereg, Szatmár, Ugocsa megyék és Kóvár vidéke,

f) Miskolcz, hová Abauj, Torna, Borsod, Heves, Szabolcs, Gömör, Ung, Zemplén, Sáros, Szepes megyék,

g) Komárom, hová Kamárom, Esztergam, Bars, Nógrád, Hont, Győr, Sopron, Moson, Vas, Pozson megyék,

h) Nyitra, hová Trencsén, Árva, Turóc, Zólyom, Liptó, Nyitra megyék,

i) Kolozsvár, hová Kolos, Doboka, Belsőszolnok, Tordamegyék, Aranyosszék és Besztercze vidéke,

k) Nagy Szeben, hová Szebenszék, Hunyad, Alsó- és Felső-Fejér megyék, Szerda, Szászváros, Szászsebes, Ujegyház, Megyes, Sinkszékek, Fogaras és Brassó vidéke, Udvarhely, Csik, Három, Kóhalom és Segesvár székek tartoznak.

4. §. Azon rögtön ítélő vegyes bíróságok, mellyek a fenebb elősorolt helyek valamelyikén már felállítva vannak, továbbá is meghagyatnak, kötelesek azonban a bírósági tagok névjegyzékét e rendelet elolvasása után azonnal ide felterjeszteni.

5. §. Azon vegyes bíróságok pedig, mellyek a

fenn kijelölt helyeken kívül másutt léteztek, ezenel megszüntetnek. De mielőtt feloszlanának, felelet terhe alatt kötelesek, irattárukat s a még ej nem itélt foglyokat rendes lajstrom mellett azon egyes bíróságokhoz átküldeni, mellynek köréhez eddigi eljárás helyök a 3. §-ban csatolva van. Az illető bíróság az ekkép történt átvételről a ministeriumhoz azonnal jelentést teend. — Ezen rendelet alól csupán a főhadsereggel együtt mozgó egyes bíróság vétetik ki, melly további intézkedésig a maga hivatásában meghagyatik.

6. §. Valamint törvény szerint ezen bíróság ott állítatik fel, hol a fenforgó körülmények annak szükségét előidézik, ugy viszont, hol a hazahozói hűség megszilárdulása miatt a hazaárulási bűnök esetei többé nem fordulnak elő, ott a rögtön itélt bíróság létezésének szüksége megszűnik.

Ezen tekintetből a kormánybiztosok s illetőleg a főispánok kötelességévé tétetik, hogy mindkét esetben, midőn a körülmények vagy új bíróság felállítását, vagy a meglévőnek megszüntetését javasolják, az iránt ide tudósítást tegyenek.

Kelt Debreczenben, majus 7-kén 1849.

Vukovics Sebő,
igazságügyi minister.

Pest majus 10. 1849.

Nyilatkozat.

„Budavár visszavétele“ aláírással a vészbiroság eljárására vonatkozólag a Marcius Tizenötödike lap 17-dik számában megjelent cikk ugy adván elő az esetet, mintha a közvádlo ama cikk elő részében érdeklött budai rendkívüli tanár példáját követve állította volna majus 8-dikán a vészbiroság eljárása alá a vádlottakat, s ezáltal azon cikk tisztelt írója implicite mintegy vészes irányban működésről látszik a közvádlo a közvélemény előtt vádolni akarni miután az érdeklött esethez hasonló még más alkalommal is fordulhat elő; nehogy e miatt a közvádlo hivatal a közvélemény kedvkeresői által vérszonjувágy s ennek folytáni káros működésről vádoltathassék: felhívottnak érzi magát a budapesti közvádlo hivatal egyszer mindenkorra bevallani azon hivatást, mellyet a vész törvény alapján feladásának tekint és ismer.

A vész törvény 8-dik §. e) pontjából világos, miszerint a közvádlo kötelessége, vádlo tisztét teljesíteni:

1-ör. Minden feladás közbejötté nélkül, ha a hivatkozott törvény rendelete ellenére bárki által fogantatva vett valamely tény elkövetésének bármi úton alapos tudomására jut; ez esetben vádol tulajdonkép önmaga a közvádlo az állomány nevében, s ez esetben a tudomására jutott valamely tény miatti vádlásnak van-e a törvény értelmében helye? a közvádlo belátása és elhatározásától függ.

2-or. Ha valamely tényre nézve valaki ellen feladás tétetett, vagy épen a feladott és vádlott egyén neki általadatott: köteles 24 óra alatt a vádlottat a bíróság elébe állítani, vagyis a vádlást a magán feladó helyett az állomány nevében mindenesetre megtenni.

Ez így levén, csak felszeg tudomással bíró

egyén tollából kerülhetett ki a cikkbeli leczkésés; mert tudva azt, hogy az érdeklött vádlottak feladás következtében a tábori rendőri hivatal által fogantattak el s adattak át a városi kapitányi hivatalnak, onnét pedig a közvádloknak, — a vádlás miatt mégis a közvádlo helytelenségéről leczkésni nemcsak gyöngédtelenség, hanem azon vészes irányzatu tény, hogy a közvádlo azért, mert kötelességet teljesíti, népszerűtlonitessék

A vész törvény a közvádlo egyedül vádlo hivatással, s nem egyszersmind bíraskodással is bizta meg; e szerint a közvádlo akkor, midőn valaki irányában hozzá feladás történt, vagy valamely vádlott neki átadatott, ha a feladott vád bármi távolságban is a vész törvény 5-dik §. 9. pontjaiban elősorolt esetek valamelyikére alkalmazható, azon önkénykedő bírői szerepet: melly szerint ő itélje el, ha valljon a feljelentett, vagy vele közölt vád miatta vádlott a bíróság elébe állítandó-e, vagy nem? magának nem igényelheti.

A közvádlo előadja a feladott, vagy vele közölt vádat, és lehető próbáit, s felette itélni a bíróság hivatása, mellynek elébe a vádlottat épen azért állítja.

Vád miatt magában még gonosztevőnek senki sem fog tekintetni: sőt gyakran a bíróság előtti megállás legbiztosabb út az alaptalan gyanu megdöntésére; a közvádlo, ha feladás folytán vádol, törvényszerinti tisztét teljesíti, s a miatt őt leczkésztetni, vagy reá neheztelni, a mennyire bosszantó, annyira nevetséges.

Nyilatkozó szerint is ohajtandó lett volna a törvénynek a részben rendelkezni, hogy a törvényszék elébe való állítás alkalmával azonnal az előadott vádból a bíróság itélje meg mindenekelőtt, ha valljon az előadott vád alapján az ügy, eljárása alá tartozik-e, vagy nem? — a mennyiben azonban azt a törvény nem rendelé, gyakorlat útján, megvallom, nem szeretném az eljárást oda kifejteni, hogy a competentiae kérdésben feladás, vagy azon esetben is, midőn a vádlott más hatóság által neki átadatik, a közvádlo legyen a bíró.

Ha jót eszközteni volt szándoka cikkirő urnak, a feladóhoz tartott volna inkább egy kis felvilágosító magyarázatot, a feladás tárgyává lehető esetekről; mert a törvény szélesebb és korlátoltabb magyarázhatása miatt, a feladások ellenében, magának a közvádloknak egyéni nézete könnyen önkényfajulhat, mitől hogy megóvja magát, nincs egyéb teendője, mint gyakran meggyőződése ellenére is a vádat a bíróság elejébe vinni, hogy így az eljárás nyilvános levén, alkalom nyíljon a bíróság igazságszerető eljárása által oly elvek felmerülésére, mellyekhez a feladók a vád esetei feljelentésében magukat olevé alkalmazhassák.

A vészbiroság eljárásában nem a vádlásból, hanem a bíróság ítéleteiből fejlődhetik vészes irány, s mig a bíróság nagyszerű hivatásának magasztosságát szem előtt tartva jár el: a közvádlo hivatal, melly a bíróság jellemében látja a vádlott ellenében az igazság paizsát, — vérszonjувas institutumává, és ez által veszélyessé soha nem fajulhat.

Egyébiránt, habár kegyvadászónak bélyegzendő is cikkirő ur aláírottának kijelentését bátran kimondja az abbeli véleményét, miszerint az

érdeklött vádlottakéhoz hasonló tények miatt igen is helyén látja a bíróság elébe való állítást; mert oly kifejezések ellen: Kossuth Lajos koronarábló stb. minőket vádlottak ismételve a tanvallomások szerint nyilvánítottak, fellépni; nem vélemény miatti üzöbevételnek, hanem az ellenséges gonoszság elbizakodó szózatával való izgatás elleni fellépésnek mondható, mellynek elfojtását a vész törvények alapján a bíróság előtt eszközölni, a közvádlo kötelességéhez tartozik, főképp ha erre feljelentések történnek, minők az érdeklött esetben közbejöttek.

Ennyit cikkirő ur nyilvános fellépésére a közönség előtt nyilatkozatni a közvádlo-hivatal kötelességének ismert; mert legszentebb feladatának tekinti, az az ország jelen állásának megbuktatására és vizázkodások előidézésére irányzott mindennemű izgatásoknak elejét venni, — de egyszersmind a vészbiroság eljárását tehetsége szerint is oda irányzani, hogy az ne egyesek bősülő eszköze, hanem az örök igazság kiszolgáltatója legyen, — s annál fogva a közvádlo-hivatal első fellépésénél kötelessége teljesítése miatt talált azon cikkbeli vádat, valamint más ahhoz nemtőlán hasonlólag keletkezendőt, egyszer mindenkorra visszautasít, főképp az oly aláírások alatt megjelenendőt, millyen a „Buda bevétele“ alatt közvéleményvadásznál egyébnek nem mondható egyéné.

Kornis Károly,
köszönlő.

Debreczen, majus 9-kén.

A provisorius kormány esküje a képviselők majus 5-ki ülésben megállapított. E tárgy felett már régen törték különösen bizonyos emberek fejcsékeit. Hosszu sallangos cikkeket csaptak alkotmányról, alkotmányos formákról, organisatióról sat. Előadtak scrupulosokat, mellyek másutt nem léteztek, mint csupán az ő fejökben és az „Esti lapok“ hasábjain. Végre a kormányzó saját szavai szerint, mellyek ama nevezetes majus 2-kán a házhoz irt levelében álltak, ekként határozott meg: „Én N. N. Magyarország kormányzó elnöke, esküszöm az élő istemre, hogy a nemzet függetlenségi nyilatkozatát minden következményeiben fentartom, az országgyűlés rendeleteinek és határozatainak engedelmeskedem.“

A jelen körülmények közt ennél többre a kormányzó és ministerek nem esküdhetnek, mert minő törvényeknek kelljen most engedelmeskedniök? Talán a 1848-diktáknak? Azokon már sokkal tul vagyunk. Vagy talán a régi constitutióknak? mellyre 14 Habsburg esküdtött meg, s mégis mind megszegte.

Én azt hiszem: most nem az írott malasztok-

*) Mi a pesti vészbiroság eddigi eljárását, mint már ki is mondtuk, egészen sőt talán nagyon is szelidnek tartván az érdeklött s itt csáfolt ciknek is leginkább azon nézetből nyitánk meg hasábjainkat, hogy a közönségnek bujtogatók által rémitgetett félték tagjai lássák, mikép a egyes bíróság nem central commissio, mellyről szólni is tilos, de szabad hazai törvényeséke, melly nyilvánosan itéli, s maga felett a közvélemény itéletét eltűri. Mi magunk sem vagyunk barátai azon tanak, melly a szót a végtelenségig büntelenül hagyja, mert azavak által hatalmasan lehet izgatni, s a rozra izgatást pedig józon törvény büntelenül nem hagyhatja. A szerk.

ra, nem papiroson heverő holt törvényekre van a nemzetnek szüksége, hanem sokkal inkább a kormányférfiak azon morális felelősségére, mely biztosítsa a nemzetet, hogy ők mindent, de mindent elkövetendnek a haza megmentésére, s arra, hogy a haza jövőjét a miniszterelnök által már bevallott fészta demokráciára alapítandják.

Tegnap a képviselőknek ülése volt.

Furcsa dolog történt. Madarász László levelet írt a házhoz, melyben nyilatkoztatta: „hogy miután a távoztatási engedelmet meg nem nyerhette a háztól, képviselői állásáról lemondani kénytelen, mit ezennel tesz.“

Ez hosszú szónoklatokat idézett elő a házban.

Besze János azt mondta: ő alternatívát lát M. L. szavaiban: t. i. vagy az engedelem adassék meg neki, vagy lemond. Mondta Besze azt is: „hogy ő azt kívánja: lenne M. L. itt a parlamentben, itt mondaná el aggodalmait, s nem azonkívül, isten tudja hol.“ Én azt jegyzem meg a kedves Besze ezen szavaira, hogy az bizony alaptalan aggodalom, Madarász L. től a parlamenten kívül félni. Ha ő kravallokat akarna előidézni a parlament ellen, mert hiszen Besze szavai ide vágnak, nem hiszem, más követői akadnának Madarásznak, mint néhány utczaí csavargó és betyár, kiket a nemzet boszuló karja könnyen földhöz sújthatna.

Kazinczy G. és társai Madarász lemondását elfogadni akarták, s örülni látszottak rajta, hogy valahára tőle megtisztult a parlament, de volt nyilatkozataikon némi színezete a pártszenvédélynek.

Legszívesebben nyilatkozott Szacsavay J. és azok, kik a télen még Madarász párhívei látszóttak lenni. Ezek azt mondták: el kell fogadni Madarász lemondását; mert, ha a ház el nem fogadná, hanem azt mondaná: már megadjuk a kért engedelmet, csak ne mondjon le, úgy a házat könnyen azon eventualitásnak tenné ki, hogy Madarász azt mondaná: már nem kell sem engedelem, sem képviselői állás és ez a ház lealázása lenne. Így nyilatkozott Halász B. és Kallay Ö. is. Ez volt a legösszintébb s legokosabb nyilatkozat, mely a pártszenvédélyek színezetét nem viselte magán. A határozat ez értelemben mondott ki, s Madarász László, ki képviselőkorában annyi szép reményeket gerjesztett némelyekben maga iránt, de kormányférfikorában nem csak mindazokat meghusítottta, de magát a legalacsonyabb vétekekkel mocskolta be, megszűnt a képviselő ház tagja lenni. — A gyémántperben foly a vizsgálat még mindig, igen furcsa dolgok jönnek világosságra. Majd megírom!

— Mióta seregeink Pesten túl haladtak, sereggestül özőnlenek hozzánk az elmaradt hivatalnokok, képviselők és mágnások (!!!). Mindig mondtam a télen, hogy a jó nyugoti széllel fognak ezek a szép madarak megérkezni, és úgy történt. A képviselő ház becsületesen, az igazság kérlelhetlen szigorával jár el az elmaradt képviselők igazolásában, s ez nagyon helyén van. A közönség megvárja a kormánytól, hogy elmaradt hivatalnokai igazolásában hasonló igazságos szigorral járjon el. — Én nagyon alkalmatlannak, sőt veszedelmesnek látom, hogy ezen igazolást a miniszterek teljesítsék, hanem az volna a legjobb, a

mit az ön debreczeni testvére ajánlott: hogy állítsa a kormány fel egy igazoló bíróságot vagy választmányt a kormányhivatalnokokra nézve.

— Pázmány Dónes is itt van. A vizsgálat foly iránta. Én ohajtánám, hogy gyáva, kislelkűségén kívül más rá ki ne sülne, különösen ne az ellenségeli czimborálás; mert megvallom, minden becsületos érzésű emberre lesulytónak tartánám, ha Magyarország legelső képviselőházának elnöke, mint áruló, ellenséggel czimboráskodó, a törvény szigorával sulytatnék. Sz. J.

Selmecz majus 8-kán 1849.

Tisztelt Gaal barátom!

Önök egy látszik aligha van Selmeczből és a bányavárosokból levelezője, vagy ha van, az jelenleg talán nincs Selmeczen, mivel különben ön lapjaiban valamit magunkról is olvasnánk: azért ha úgy tetszik, a következő soroknak adjon helyet becses lapja hasábjain és pedig K. B. aláírással.

Hogy milly nagy tekintetet érdemelnek hazánk bányavárosai nemzeti közgazdászati szempontjából, azt hiszem, szükségtelen említeni; érzi ezeknek fontosságát mindenki, különösen a jelen időben, midőn az ércz pénz forgása oly kevéssé van arányban a hazát előzönlött bankjegyekkel. Nékünk, kik úgy szólván tövénél vagyunk a kincsnek, okunk panaszolni nincsen, ha rá gondolkunk hazánk számos vidékeire, hol mint halljuk hetek lefolyta alatt igen sokan ezüst huszást sem láttak. Azért hála legyen a hazánk felett örködő gondviselésnek, hogy ez annyira fontos helyeket a nemzet kezébe ismét visszaadá!

Azonban ha a leült gyásznapokra gondolkunk, melyek alatt a hon e kincsével oly gyálázatos gazdálkodás üzeték, ki kell mondanunk, hogy ha a hon azon közmondás igazságát „mikép a magyar saját kárán tanul“ újabb szomorú tapasztalással igazolni nem kívánja, a bányászati rendezésében, érteve a tisztviselőiséget, gyökeres változtatást kell tenni.

Meg kell tisztítani e személyzetet azon egyénektől, kiknek ottlétök az egész személyzetet megmérgezi, s azon néhány hazafiakra nézve, kik keblökben csak titkosan kénytelenek ápolni a vágyat, a bányászati téren egyedül hazájuknak használhatni, magasb állásuknál fogva elnémitó hatással vannak.

Nem értem én itten koránsem általánosan az idegen külföldieket, mivel ismerek nem egyet közöttük, kik e hont szülő földjüknek nem mondhatják, de azért mintakép állítánám fel hazaszeregetőket több hálátlanok előtt, kiknek lételt e hon adott, s kiket emlíni táplált.

Nem értem én itt koránsem azon egyéneket, kik állásuknál fogva az erőszak vas vesszőjének hajolni kénytelenek levén, tettükben szívük sugallatát nem követhették.

De értem azon hon- és nemzetárulókat, kik nem erőszaktól kényszerítve, hanem a számtízott dynastia iránti határtalan vonzalomból ennek számára Peru bányáit is kizsákmányolták volna. Magában véve e hajlam és ragaszkodás csak

dicséretet érdemel ugyan, *) de a nemzet koránsem nézheti el, hogy saját földén ezen hivatalvalók e hajlamuknak hatástért nyercjenek, sőt kötelessége őket e honból egyenesen kiutasítani.

Ha Görgei tábornok első alkalommal Landerer bányásztanácsos iránt nagylelkű nem volt volna, és őt szabadon nem bocsátja Beszterczéről, úgy aligha lett volna a nevezett kais. königl. Bergrath urnak alkalma ez előtt mintegy három hetekkel a körmőczi gazdag pénztárt az elhírlült Weinglein császári kémmelel magával tovább vinni. —

Sok illy mákvirágok léteznek közöttünk, a mi — napában vala itten a nográdi védsereg egy része, kapitányuk bizonyos bányafőtiszthez lett volna beszállásolandó, de ez tiltakozott ellene, következetes maradván ez előtti magaviseletéhez, mert midőn a császáriak bejöttek, ablakaiból fehér kendők lobogtak elébök, és másnap több császári tiszt urak nála megvendégeltettek magyar ősi szokás szerint, kinek magát a tisztelt ur tartja.

Van ezen urnak a többek között egy veje, kire nézve nem érne semmit is Magyarhon kivított szabadsága, ha szabad nem volna őt mindig csak bárónak czimezni, róla azonban jelenleg, mint a ki nem országos tisztviselő, hallgatunk, de mégis kívánjuk, adjon isten neki is jobb erkölcsöt.

De van egy kais. königl. Bergrath és Professor der Forstkunde, ki valóságos vészmadár. Ezen jó ur mindig Bécsben élt azon idő alatt, mig az osztrákok oly nagyon készültek hazánkba beütni: midőn az osztrákok már berohantak, ő is megjelent Selmeczen, és ijesztette a győzelemhez szokott roppant sereg hírével a kedélyeket, midőn a magyar sereg Selmecz felé közeledtek, uti lapot kötött talpára, s Bécsig meg sem állott, hogy ott mit csinált, azt a jó isten tudja; majd mikor a császáriak már itten megfészkeltek magukat, ő szinte itt termett; voltak aztán nagy whist-partik nála a csász. tisztekekkel, kiket az akademiail ifjúsággal annyira megismertetett, hogy a térparancsnok az újján fel tudá számolni, melyik ifju minő gondolkozásu legyen, s az érintett Bergrath urtól kapott biztos utasítás szerint némellyeket gondolkozásmódjukért nyugodt lélekkel el is zárathatott. — A jó ur azonban nem várta be a magyar sereg eljöttét, ismét uti lapuról gondoskodék, s tovább állott.

Már illy egyénre csakugyan vesztegetés az 1200 p. ft. évi fizetés, a nemzetnek pedig a mostani időben vesztegetnivaló pénze nincsen, s annival kevesbé, mivel az említett vészmadár az erdőszetet soha hazánkban fel nem fogja virágoztatni, mint olyan, kinek képessége erre nincsen, mivel ifjkorában nem is ezen szakra képezte magát, s még becsületos erdőkerülő sem lenne belőle. Ő azon osztályba tartozik, melybe a királyhágotúli szászok, hol tapasztalás szerint még a szappanyos is elvállalná a fiscalis-directori állomást azon elvnel fogva „fac me talem et ego talis ero.“

Végül szállok önök elébe kais. königl. Berg-

*) E véleményt alá nem írhatjuk. Hón ragaszkodni a vétekekhez, nem emberi hűség; csak kutya lehet egyiránt hú urához, legyen az pásator, vagy zsvány. A szerk.

räthe und Professoren der (a már csak néhai) kais. königl. Berg- und Forstakademie, és alázatos tisztelettel bátorkodom kérdeni, hogy miután önök közül némelyek külsőleg is a nemzet igazságos ügye mellett nyilatkoztak, miért nem méltóztatnak kiemelkedni azon kikerített körből, melybe önöket a megboldogult Hofkammer in Bergwesen szorította. Önök a télen Windischgrätz parancsára előadásait bezárták, most talán Windischgrätz parancsára várnak ismét, hogy ő engedje meg önöknek, mikép azon 40 tanulóknak, kik itten naponta esd a tanítás folytatását, előadásait ismét elkezdjék?

Önök azt mondják: nincsen idő már, az évet bevégezni nem lehet.

Uraim, nem azon időben élünk, a mikor bizony ki lehet számítani, hogy octoberben elkezdődhetnek az előadások, mivel akkor csendesség lesz.

Önöknek ki kell lépni a cselekvés terére, s megragadni minden percet, mellyel hazájuknak használhatnak. Tanításaikkal pedig igen sokat használhatnak.

Hirlapból olvasták önök, hogy a Királyhágón tul, Zalathnán, csaknem az egész bányásztisztviselőség lemészároltatott.

Tapasztalásból tudhatják továbbá, hogy a néhai udvari kamara milly kíméletes gazdálkodással élt a tisztviselőkre nézve, mikép több helyen egy gyakornok 45 pp. kr. napi díjért sokszor három tisztviselő teendőit teljesítette, — úgy, ahogy — s ezért jelenleg mennyi hivatal nincsen betöltve.

Nemkülönben tudhatják önök, mikép sokan a tisztek közül meghíltve a hazaszeretettől a hon harczfiai közé léptek.

S végül gyanítani nem ok nélkül lehet, — hogy ha a kormány a meglévő tiszteket rostába teszi, a Nemesis sokakat a rostában visszartart, kiknek helyöket másokkal kell kipótolni.

Azért szükség a bányásztanulóakra igen nagy van s önöknek, ha e hazát szeretik s tudományukkal a honnak használni akarnak, ha csak egy tanuló volna is, kötelességük ez egynek is előadást tartani, és őt a haza szolgálatára képesíteni. —

Az időre nézve semmi kifogás nem állhat. a rendkívüli körülmények az időnek is rendkívüli használatát igénylik, — tanulni és tanítani, azt hiszem lehet, ha az év nem octoberben kezdődik és júliusban végződik is.

Utójára jól tudják önök, hogy a tanfolyam a néhai Hofkammer által milly céliránytalanul rendeztetett, midőn ez új rendszer szerint a fűvészet, földisme és a velek együttjáró gyakorlati kirándulások a téli félévre szorítvák: valójában jó lett volna magát a rendezőt ezen gyakorlatokra kényszeríteni, hogy ostoba rendezése felől maga sajátlag meggyőződhesse. — továbbá a vegytan taníttatik a má-odik év első felében — és az ezen alapuló kohászat csak a 4-ik év utolsó felében, illy céliránytalan rendezés felől nem lehetem, hogy meg ne lennének győződve, azért kérem, emelkedjenek ki azon schlandriánságból, mellybe eddig szorítva voltak, s készítsenek önök tervet, melly szerint minél rövidebb idő alatt minél több bányászt képezhesse a honnak.

K. B.

Pest majus 11-kén 1849.

Tegnap óta Pest ismét nyugodt. Ma hajnal előtt óta ugyan ismét meglehetősen lőnek a vár-

ból is, de nem Pest felé, mint látszik, ismét főirányuk a Szent-Gellért.

— A városból menekültek száma roppant levén, sokan nem jutának fedél alá. Ezek egy részének számára a vasuti igazgatóság nélkülözhető kocsiat rendelé szállásul. Illy körülményekben az is örülhet, ki csak illy hajlékra is szert tehet.

— Ismét köszönettel kell említenünk Fischhoff Dávid derék polgártársunkat, ki még a vész jelen perceiben is fáradhatlan buzgósággal gyűjti sebesült honvédeink számára az adományokat, s több menhelyeiken házi munkáiktól elzárt hölgyeket tépéskészítésre kért fel, s a Rákoson buzgósága már szinte tépésgyárt alakita. Ugyan-ő Müller Adolf könyvárusnál saját testvére és házánfia Fischhoff Adolf, a bécsi forradalom bajnoka jeles beszédét a halálos büntetés ellen kiadandja, mit annál is inkább ajánlunk a közönségnek, mert a jövedelmet a Pest ágyúzása által károsult szegényebb lakóknak szánta a nemes lelkű kiadó. — Fischhoff Adolf fogságából kibocsátatván, nem sokára maga is köztünk leend.

K ü l f ö l d .

Ime a legújabb hiteles adatok, miket biztos kútforrásból vettünk Oroszországról april végéről:

Moszkában nagy összeesküvés fődötetett fel, melly aligha az egész országban el nincs terjedve. Ez összeesküvés célja: a Romanowok most uralkodó liniáját megbuktatni, s a Demitrowokét trónra emelni.

Az összeesküvés felfödözésekor három előkelő ó-hitű orosz fogatott el 300,000 rubel assignátákkal.

Tizenhatan az összeesküdtek közül szerencsésen megmenekültek szökés által Moszkából. Pétervárott hat academiái tanuló elfogatott; Charkowban két tanár és öt tanuló.

A kasani clubbelli orosz panszláv propaganda minden tervével együtt teljesen megbukott Kis-Oroszországban, s álarca lerántatott. E bukás következtében egy nagy fractio állott össze, melly önmagában saját clubbot képez, s célja, a jelen orosz kormányforma megbuktatása.

Ennek és az ó-orosz összeesküdtek (a Romanow-család ellenségei) együtttartásának következtében Moszkau az ujoncz-kiállítás megtagadta, s a helyett a nemzetőrség létrehozását követelte. A czár e miatt felboszankodván, feleletül adá, miszerint hú zsoldosaiból 100 ezret 1000 darab ágyúval fog viszketegetes eszméik elűzésére küldeni, s Moszkaut rommá lövetendi.

Innét vannak tehát Oroszországban az új se-regmozgalmak! A Habsburgok zsoldos lapjai egyenesen bevallák utóbbi hetekben, miszerint a múlt évből követett politikájok olly szomorú helyzetbe hozta az összefércelni szándékolt Gesamtmonarchiát, hogy azt csak orosz fegyveres intervenció hozhatja létre s tarthatja fen, melly nélkül okvetlenül buknia kell; most már láthatják, hogy végrementük, az orosz czár, nagy készülteket és hadi mozgalmakat tesz ugyan, de nem az osztrák császári trón támogatására, hanem saját magának megmentésére.

A Moszkában váratlan kiltört villany-szikra az egész országban tüzet gyújtott, s ettől még a czárnak hú katonasága sem ment. . . . A czár és bakói rendkívül el vannak foglalva.

A befogattak mit sem vallanak, állhatatosak;

a zúgolódás egyre hangosabb lesz, s a levegő Oroszországban, mint közel szélvész előtt, hó és nyomasztó.

Az összeesküdtek közönségesen elterjeszték az országban, miszerint a valódi trónörökös Konstantin Czarevitz még életben van! . . .

Isten megadja, hogy a szabadság hajnala Oroszországban is derülni kezd! Igy már az orosz czárnak eléggé meggyült a baja otthon, és sem ideje, sem kedve nem lehet, szabadságért küzdő idegen nemzetek földére lépni!

Az 1850-ik év, mellyben a jóslat szerint nem lesz koronás fő Európában, a megváltás e nagy éve közeledik! (Közöny.)

Pest majus 11-kén. 1849.

Lapunk tegnapi számában pestmegyei alkormánybiztos Sáfári Józseftől egy levél közöltetett, chez kiegészítés, illetőleg igazításul egy tökéletesen hiteles szemtanu után következőket tudunk:

Az érintett levél tartalma a gőzös meglövetéselg való. De a megsértett gőzös még Szegszárd alá az ugynevezett „Kutyatanya“ révbe menekült. Itt katonáit 400, vadászt 700, határőrt és vagy 70 lovas kiraká s halottait eltemeté. A partra szállt katonaság remegve vonult Szegszárdra, ott kocsiat rendelt tovább szállítása végett, de azokat félelmében be sem várva, gyalog indult lefelé.

Mandl Mihál honvéd százados és Tolna és Baranya megyei ujonczparancsnok, kinek akkori állomása Kalocsa volt, a gőzös hollétéről tudomást nyervén, Pr e u s z l e r hadnagy segédtséggel és Leopold Pál őrmesterrel, igy tehát csupán harmadmagával legott átkelt a Dunán és a Hercules-gőzöst elfoglalván, a balpartra vitette, fogollyá tevén előbb a kapitánt, kit mint foglyot Pestre magával is hozott, kivetetvén előbb a gépezetből a tovább mozdulásra elkerülhetlenül szükséges részeket. — A gőzös néhány nap alatt tökéletesen haszonvehető karba tételhető.

Ezen igazítást annál örömeobb közöljük, mert a derék Mandl kapitány s két társa érdemeit mutathatjuk be a hazának. D.

Tolnai tudósítás. Kutyából nem lesz szalonna. Megmarad biz abban a kutyaság, még ha fut is harap. Jellachich Tolnán, Baranyán átvonulván, a példabeszéd szerint, messzejárt ember lett belőle: kezesül az előkelőbb férfiak és nők egy részét magával elhurezolá kezesekül, hogy e két megye semmivel sem fogja segíteni a magyar hadat és kormányt, különben az említett szerencsétlen egyének -- hölgyek is! az atyáskodó oltmüti császár hatalma nevelésére és az ember-szerető bán rendeletére, mint nemkülönben az octroyált alkotmány erősbítésére agyon fognak lövetni.

Marokkói zsarnok! van-e tanítóra szükséged?

Pécset Jellachich a tavai Roth seregétől a mieink, nem is a városiak által s nem is a városban elvett lőszerekért 100,000 pftnyi sarczczal zsarolta.

Valljon ki vesztegeté meg ő bánúságát és más collegáit, hogy mindenkép vetekednek, urok kormányát utálttá tenni???

D.

Megjelenik e lap MINDEN ESTE. Előfizethetni e lapra Pesten Lukács László nyomdájában (Országuton Kunewalder-házban). — A vidéken a postahivataloknál. Egyes szám ára 3 kr. pp.

Felelős szerkesztő: Gaal József. Nyomtatja és kiadja Lukács László. Országut, Kunewalder-ház.